

ניר נוה
פעיל חברתי

ציטוט מומלץ

נווה נ. 2018. מטפלים בבדלים – הצעת חוק חדשה תתמודד עם ההשלכות הסביבתיות של תעשיית הסיגריות. *אקולוגיה וסביבה* 9(2): 52–53.

10 מיליון בדלי סיגריות מושלכים ברחובות ובשטחים הפתוחים בכל יום | צילום: Freemages.com/ Luis Ferrer

מטפלים בבדלים – הצעת חוק חדשה תתמודד עם ההשלכות הסביבתיות של תעשיית הסיגריות

נקודת מבט

גיליון קיץ 2018 / כרך 9(2)

19 ביוני, 2018

עשן סיגריות מכיל כ-7,000 חומרים שונים. כ-350 מתוכם מסוכנים, וכ-70 מהם מוגדרים כמסרטנים לבני אדם. העישון אחראי למותם של כ-8,000 איש בישראל בשנה, כ-700 מהם מעישון כפוי. עלויות נזקי העישון למשק הישראלי מוערכות בכ-12.8 מיליארד שקלים לשנה [1].

לצד בעיות הבריאות המוכרות למעשנים ולנחשפים לעשן באופן פסיבי, הסיגריות יוצרות גם מפגע סביבתי. מחקר שעסק באסדרה (רגולציה) על השלכת בדלי סיגריות ופסולת רעילה מצא שכלל צרכני הטבק והסיגריות בעולם מעשנים 6.3 מיליארד סיגריות בשנה, ו-99% מהן בעלות פילטרים (מסננים) שאינם מתכלים [2]. שאריותיהן של כשני שלישים מהן – כ-10 מיליון סיגריות בכל יום – נזרקות ברחובות ובשטחים פתוחים ברחבי העולם [5]. הבדלים ושאירות הטבק המושלכים מכילים רעלים רבים והופכים להיות בעיה סביבתית. בדלי סיגריות ופילטרים הם כ-40% מכלל פריטי יחידות הפסולת שנספרים בחופים וברחובות הערים [6]. בדלים נאספים גם בתעלות ניקוז, ועלולים לגרום סתימות ובעיות במערכות הניקוז העירוניות. בדלי סיגריות הם כ-30% מפריטי הפסולת שנספרה בחופי ארה"ב [4]. 80% מהפסולת הימית מגיעה מהיבשה, וחלק משמעותי ממנה הוא פסולת טבק ומוצריו. בדלי הסיגריות מסכנים בעלי חיים וילדים שעלולים לבלוע אותם. נוסף על כך, כאשר החומרים המסוכנים מן הבדלים מחלחלים לקרקע, הם מזהמים את מאגרי המים ופוגעים בבעלי החיים ובאדם, הנסמכים על המים הללו [2].

עולם נערכים קמפיינים שונים לצמצום ההשפעה הסביבתית של מוצרי הטבק, תוך שימוש בכלי מדיניות מגוונים [3]. למשל, נעשו מספר ניסיונות לחייב מעשנים לשלם על הנזק שהם גורמים בהשלכת בדלים במרחב הציבורי, בין אם כהיטל ובין אם כפיקדון. בסן פרנסיסקו הוצע חוק (ב-2009, אך טרם אושר) שבמסגרתו יוטל מס של 20 סנט במכירת סיגריות בעיר, שחלק ממנו יממן קמפיין חינוכי ציבורי לשמירה על הסביבה.

לנוכח הכמות הרבה של פסולת מוצרי הטבק שמצטברת ברחבי החופים, הערים והשטחים הפתוחים בישראל, והבעיה שפסולת זו יוצרת לבעלי החיים, לאנשים ולסביבה, ישנה חשיבות רבה לחקיקה שתחייב את הממשלה לפעול לניקיון, לחינוך ולהסברה לכלל הציבור, ובעיקר לציבור המעשנים, ותיצור תמריץ לחברות הטבק להביא לצמצום משמעותי ככל הניתן בפסולת ממוצרי טבק ובדלי סיגריות.

מיצג העשוי מבדלי סיגריות (בסידני, אוסטרליה), שמטרתו העלאת מודעות לבעיה האסתטית והסביבתית הנגרמת בעקבות השלכתם במרחב הציבורי | צילום: Steven Cateris, Flickr, CC BY-SA 2.0

כדי להילחם בנזקי העישון הסביבתיים שהוצגו כאן, פניתי לחברת הכנסת יעל כהן פארן בבקשה שתקדם הצעת חוק בנושא, וזו אכן הוגשה באפריל האחרון (2018). הצעת החוק דורשת לקבוע היטל נוסף על מכירת סיגריות ומוצרי טבק בגובה 33% ממס הקנייה המוטל על מוצרי הטבק. היטל מיוחד זה יופנה לקרן לשמירת הניקיון לטובת טיפול בנזקים הסביבתיים הנוצרים בעקבות השימוש במוצרי טבק, לחינוך ולהסברה שמטרתם מניעת השלכת פסולת סיגריות ומוצרי טבק, ולפעילויות במסגרת חוק אוויר נקי. עוד קובעת ההצעה כי היצרנים, המשווקים ויבואני הטבק ומוצריו יצרכו להדפיס או להטביע על כל מוצרי הטבק תווית בדבר איסור השלכת פסולת.

החוק נועד להניע את חברות הטבק לפתור את בעיית זיהום הסביבה הנובעת מבדלי הסיגריות באמצעות פיתוח סיגריות שבדליהן מתכלים. לפיכך, שלוש שנים לאחר כניסת החוק לתוקף יוטל על סיגריות בעלות פילטרים שאינם מתכלים היטל כפול, שיגדל עד פי ארבעה לאחר חמש שנים. לעומת זאת, יצרנים, משווקים ויבואני סיגריות בעלות פילטרים מתכלים (ומוצרי טבק אחרים שבמסגרתם לא מושלכים בדלים המזהמים את הסביבה), לא יחויבו בהיטל הסיגריות האמור. להצעת החוק הצטרפו חברי הכנסת יהודה גליק, מוסי רז, אכרם חסון, יעל גרמן, קסניה סבטלובה, תמר זנדברג, איל בן ראובן, דב חנין ומיכל בירן.

מקורות

1. משרד הבריאות. [טקי העישון](#). אתר משרד הבריאות.
2. Barnes RL. 2011. Regulating the disposal of cigarette butts as toxic hazardous waste. *Tobacco Control* **20**(Suppl 1): i45-i48.
3. City and County of San Francisco. [Cigarette Litter Abatement Fee](#).
4. Litter Free Planet. [Cigarette Butts: Exposing the butts](#). Viewed 30 Oct 2010.
5. Novotny TE, Bialous SA, Burt L, et al. 2015. The environmental and health impacts of tobacco agriculture, cigarette manufacture and consumption. *Bulletin of the World Health Organization* **93**: 877-880.

6. Novotny TE and Slaughter E. 2014. Tobacco product waste: An environmental approach to reduce tobacco consumption. *Current Environmental Health Reports* **1**(3): 208-216.